

Міністерство освіти і науки України

Національна академія наук України

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

«Академічна й університетська наука: результати та перспективи»,

присвячена 90-річчю Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» та пам'яті
президента Національної академії наук України, академіка
НАН України Бориса Євгеновича Патона

Збірник наукових праць
за матеріалами

XIII Міжнародної науково-практичної конференції

10 - 11 грудня 2020 року

Полтава 2020

УДК 658

*Дмитренко А.В., доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

МЕТОДОЛОГІЧНА КОНСТРУКЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ БІЗНЕСУ

Анотація. *Розроблено методологічний базис вивчення процесів формування системи фінансового контролінгу спільної діяльності у межах окремо функціонуючих бізнес структур, виокремлено та розкрито сутність методів такого аналізу, визначено закономірності, принципи формування та розвитку окресленої системи, обґрунтовано їх зміст.*

Обґрунтовано, що до основних концептуальних підходів поглиблення методологічних засад вивчення системи фінансового контролінгу спільної діяльності варто віднести: системний підхід; синергетичний підхід; інфраструктурний підхід.

Зроблено висновок, що результати проведено аналізу сутності системи фінансового контролінгу спільної діяльності, її ознаки, специфічні особливості функціонування дозволили виокремити принципи вивчення цієї системи.

Ключові слова: *контролінг, фінансовий контролінг, діяльність, спільна діяльність, спільне підприємство.*

UDC 658

*Dmytrenko A.V., doctor of economic sciences, associate professor,
associate professor of department of finance, banking business and taxation
Yuriy Kondratyuk National University of Poltava*

METHODOLOGICAL CONSTRUCTION OF SYSTEM RESEARCH OF FINANCIAL CONTROLLING OF JOINT ACTIVITIES IN THE FIELD OF BUSINESS

Summary. *The methodological basis of studying the processes of forming the system of financial controlling of joint activity within separately functioning business structures has been developed, the essence of methods of such analysis has been identified and revealed, the regularities, principles of formation and development of the outlined system have been determined, their content has been substantiated.*

It is substantiated that the main conceptual approaches to deepening the methodological principles of studying the system of financial control of joint activities should include: systematic approach; synergistic approach; infrastructure approach.

It is concluded that the results of the analysis of the essence of the system of financial control of joint activity, its features, specific peculiarity of functioning allowed to distinguish the principles of studying this system.

Key words: *controlling, financial controlling, activity, joint activity, joint venture.*

Вступ. Проведення наукових досліджень як процес когнітивного пізнання особливостей функціонування різних об'єктів, їх сутності, властивостей та специфічних рис виникнення і розвитку вимагає також побудови ефективної системи здійснення нових досліджень, формулювання базових правил, за якими такі дослідження варто здійснювати, виокремлення конкретних етапів та очікуваних результатів від здійснення аналізу окремих досліджуваних об'єктів. Зауважимо, що в цілому будь-який процес пізнання відбувається за

конкретними правилами, які, з однієї сторони, є універсальними для всіх подібних дій та процесів, а, з іншої, залежать вже від специфічної природи самого об'єкта пізнання.

Дослідження системи фінансового контролінгу спільної діяльності вимагає розробки нових положень щодо більш детального аналізу особливостей функціонування такої системи, встановлення методичних засад оцінювання її сучасного стану в різних умовах реалізації спільної діяльності. Таким чином, основна увага буде сфокусована на розробці основних методологічних положеннях дослідження зазначеної вище системи.

Методика досліджень. Наше дослідження розпочнемо з конкретизації сутності методології, її функцій та основних положень як науки. Це дозволить чітко виділити базові елементи, розробка яких повинна сформувати методологічне вивчення системи фінансового контролінгу спільної діяльності.

Отже, цілком можна стверджувати, що методологія – це наука про науку, оскільки вона вивчає концептуальні засади реалізації наукових досліджень загалом. Розглянемо окремі підходи до розгляду сутності методології. Зокрема, Оспіщев В.І. та Кривошей В.В. зазначають, що методологія наукового дослідження аналізує головним чином методи і засоби пізнання, що використовуються вченими як на емпіричній, так і на теоретичній стадії наукового дослідження [3, с. 84]. Ванькович Д.В. стверджує, що методологія – система теоретичних положень, які в межах теорії розкривають філософські й предметні світоглядні положення шляхом формулювання принципів, методів та інструментарію пізнавальної, освітньої і прагматичної діяльності над об'єктом реального світу з метою виявлення наукових фактів, узагальнення їх в емпіричні закономірності та закони, які описують його як явище [1, с. 13-14]. Дубина М.В. констатує, що методологію варто розглядати як науку про систему принципів, методів, норм пізнання, що створюються та обґрунтовуються з метою використання їх для виявлення закономірностей зародження, функціонування та розвитку явищ, процесів та об'єктів реального світу [2, с. 221].

Отже, аналізуючи наукові підходи до трактування сутності методології варто констатувати, що більшість вчених схиляється до думки, що методологія являє собою комплекс способів, концепцій реалізації процесу пізнання явищ об'єктивної дійсності, з якими постійно стикається людина у своїй діяльності. Цілком погоджуємося з думкою Ревак І.О., яка зазначає, що основною будь-якого наукового дослідження є процес пізнання, який вимагає концептуального підходу відповідно до запропонованої методології. Одержання необхідного результату безпосередньо залежить від вихідної теоретичної позиції, принципового підходу до постановки проблеми та визначення траєкторії наукового пошуку. Питання організації процесу пізнання, вибір конкретних методів наукового пізнання перебувають у площині теоретичного і практичного сприйняття реальності – методології наукового дослідження [4, с. 90]. Автор пропонує розглядати методологію так: методологія наукового пізнання є своєрідним ученням про систему апробованих принципів, норм і методів науково-пізнавальної діяльності, про форми, структуру та функції наукового пізнання і передбачає розробку методів, прийомів дослідження у конкретній галузі знань [4, с. 90].

Отже, враховуючи концепції розгляду методології, що були представлені вище, можна зробити декілька висновків. Насамперед, методологія є невід'ємною частиною проведення дослідження будь-якого об'єкту, включаючи економічні процеси, явища та системи. По-друге, для ефективного проведення наукового дослідження, важливу роль відіграє правильно описана методологія його проведення, визначення принципів, які будуть дотримуватися при реалізації аналізу такого об'єкта, виокремлення та опис специфічних особливостей застосування як загальних, так і специфічних методів його пізнання. Щодо спеціальних способів проведення досліджень, то зауважимо, що їх сукупність визначається самою природою досліджуваних систем. По-третє, загалом методологія відповідає на питання яким чином досліджувати даний об'єкт, формулювання правильної відповіді на це запитання дає можливість не лише описати принципи та методи пізнання, але вже в більшій мірі і сформувати сам процес його проведення,

виокремити етапи та чітко встановити, які дії будуть проводитися у їх межах.

Система фінансового контролінгу спільної діяльності як специфічний об'єкт дослідження також для її вивчення вимагає розробки відповідної методологічної платформи дослідження. Доцільно зазначити, що вагому роль у її створенні відіграють специфічні риси та властивості такої системи. Проте, з позиції формування нової системи дослідження її функціонування, зауважимо, що також доцільно зважати на такі специфічні риси такої системи як виникнення, так і розвитку:

1) динамічний характер розвитку – система фінансового контролінгу спільної діяльності має здатність змінюватися у часі досить швидко, що вимагає використання відповідних методів;

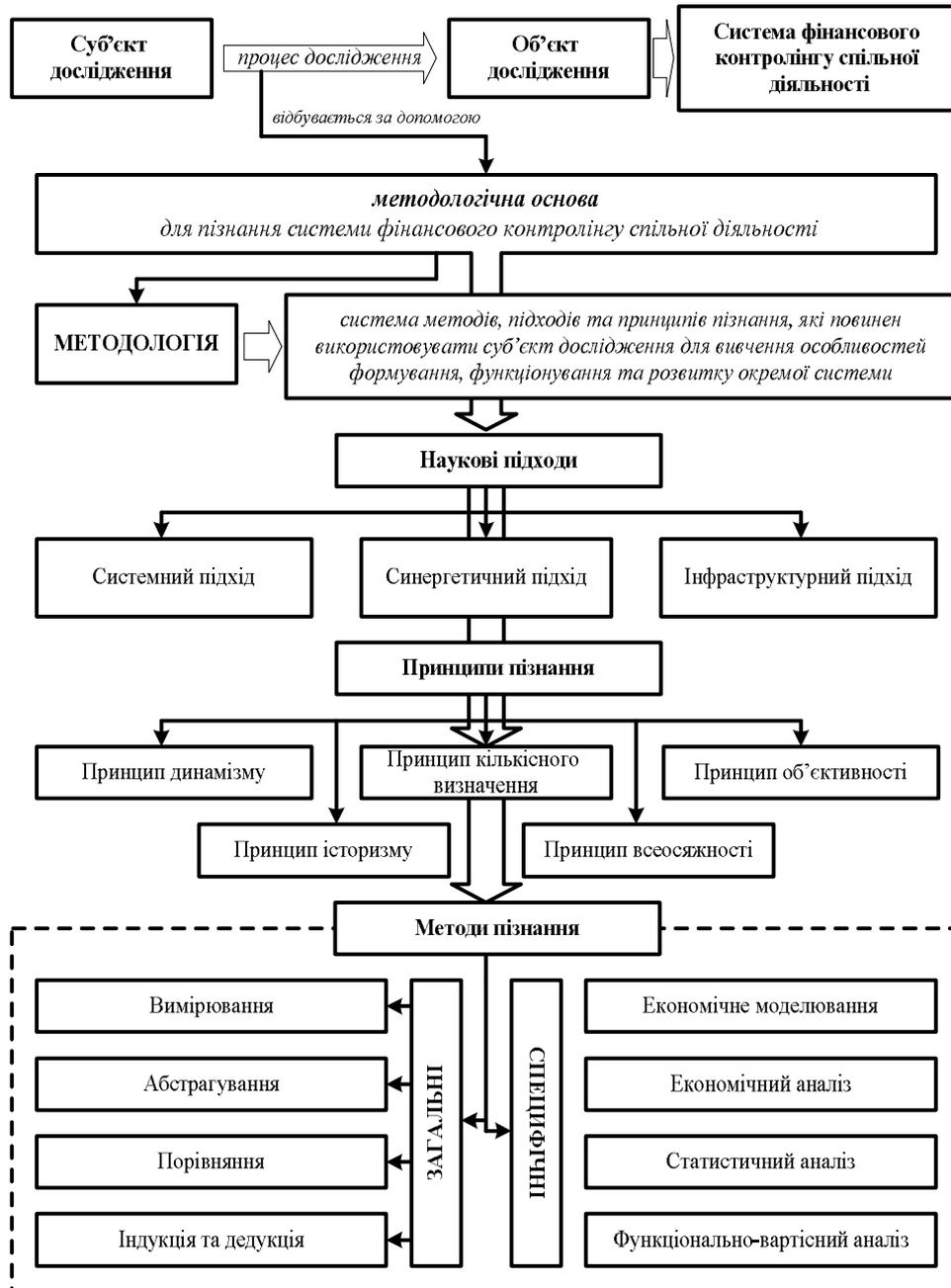

Рисунок. Методологічна конструкція дослідження системи фінансового контролінгу спільної діяльності у сфері бізнесу

Джерело: складено автором

2) система базується на взаємодії спільних зусиль двох об'єктів, а, отже, для її вивчення також доцільно використовувати методи оцінювання сучасного стану власників спільної діяльності;

3) система фінансового контролінгу спільної діяльності є абстрактним об'єктом дослідження, який можна лише уявити, а особливості його функціонування усвідомити когнітивно;

4) система фінансового контролінгу спільної діяльності є інфраструктурним елементом забезпечення розвитку конкретного господарюючого суб'єкта, а тому її дослідження також повинно відбуватися через аналіз його зміни у результаті впливу такої системи, що вимагає також проведення комплексного дослідження такого суб'єкта і повинно супроводжуватися використанням низки відповідних наукових методів.

На рисунку представлено модель методологічної конструкції дослідження системи фінансового контролінгу спільної діяльності у сфері бізнесу.

Таким чином, аналізуючи дані рисунку, варто констатувати, що представлена методологічна конструкція у своїй структурі містить виокремлені наукові підходи, принципи та методи пізнання. Саме їх виокремлення, дослідження та конкретизація і складатимуть базову модель реалізації дослідження системи фінансового контролінгу спільної діяльності. Розглянемо окремі компоненти представленої методологічної конструкції більш детально.

Висновки. Отже, окреслені базові підходи аналізу сутності системи фінансового контролінгу спільної діяльності є основними способами поглиблення знань у сфері визначення особливостей функціонування такої системи, її впливу на інші економічні процеси та явища, специфічні риси її взаємодії з зовнішнім середовищем. Також, ґрунтовний аналіз розвитку окресленої системи в межах ендегенно-екзогенного середовища дає можливість виокремити ті компоненти зазначеної системи, окремі чинники, що на неї впливають, врахування яких при розробці вже прикладних заходів підвищення ефективності функціонування фінансового контролінгу при здійсненні спільної діяльності, дозволяє отримати найбільший ефект для розвитку окремих господарюючих структур.

Література

1. Ванькович Д.В. *Теоретико-методологічні засади та механізми реалізації фінансової політики в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.00.08 „Гроші, фінанси і кредит”*. Львів, 2015. 43 с.
2. Дубина М.В. *Механізм розвитку ринку фінансових послуг на основі формування інституту довіри: теорія, методологія, практика : монографія / М.В. Дубина*. Чернігів : ЧНТУ, 2018. 668 с.
3. *Оспіщев В.І. Технологія наукових досліджень в економіці: навчальний посібник / В.І. Оспіщев, В.В. Кривошея*. Київ : Знання, 2013. 255 с.
4. *Ревак І.О. Інтелектуальний потенціал у системі економічної безпеки України: проблеми теорії та практики [Текст] : монографія / І.О. Ревак*. Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛДУВС, 2015. 415 с.